

दैनिक

लुम्बिनी

निजी क्षेत्रबाट निरन्तर प्रकाशित पहिलो राष्ट्रिय दैनिक

हामी बोलेर मात्र
होइन पुर्‍याएर छाड्छौं

तपाईंको अत्यन्तै जरूरी चिठी एवं पार्सलहरू
नेपाल लगायत भारत र विश्वका प्रमुख शहरहरूमा
पठाउनु परेमा हामीलाई सम्झनुहोस्

सुपर काइनेटिक
कुरियर्स सर्विस

ट्राफिक चौक हिमालयन
बैंकको साइड (सुर्च लाईफ इन्सोरेन्स भएको
भवन) फोन:- ०७०५४२५७०९

वर्ष ३७ | अंक ३२९ | बुटवल | २०८२ मंसिर २३ गते, मंगलबार

नेपाल संवत् १९४६ | Tuesday December 09, 2025

पृष्ठ ४

मूल्य रु. ६ मात्र

Lumbini

संसद विघटन बदर माग्दै कांग्रेसको सर्वोच्चमा रिट

बुटवल । प्रतिनिधसभा विघटनविरुद्ध सर्वोच्चमा गएको नेपाली कांग्रेसले तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले राजीनामा दिएपछि सबैभन्दा ठूलो दलको नेतालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गरिनु नै संवैधानिक भएको, तर त्यसो नगरिएको जिकिर गरेको छ ।

विघटित प्रतिनिधिसभामा नेपाली कांग्रेसका प्रमुख सचेतक रहेका श्यामकुमार धिमिरे, सचेतक सुशीला थिङ र अन्य केही सांसदका तर्फबाट वारेस रहेका श्रवणकुमार श्रेष्ठले आइतबार दर्ता गरेको रिट निवेदनमा त्यसविपरीत गएर संसदको दस्य नै नभएको व्यक्तिलाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गरिनु संविधानविपरीत भएको समेत उल्लेख गरिएको छ ।

त्यस्तै प्रतिनिधिसभा विघटनको निर्णय बदर गरी २०८२ भाद्र २४ गते गतेकै स्थिति कायम हुने गरी परमादेशको माग समेत गरिएको छ । नेपालको संविधानको धारा ७६(१) अनुसार राष्ट्रपतिले प्रतिनिधिसभामा बहुमत प्राप्त संसदीय दलको नेतालाई प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नेछ, व्यवस्था रहेको र धारा ७६ (२) अनुसार प्रतिनिधिसभामा कुनै पनि दलको स्पष्ट बहुमत नभएको अवस्थामा प्रतिनिधिसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने दुई वा दुईभन्दा बढी दलहरूको समर्थनमा बहुमत प्राप्त प्रतिनिधिसभाको सदस्य मात्र प्रधानमन्त्री नियुक्त हुन सक्ने बाध्यात्मक व्यवस्था रहेको छ,'

» बाँकी ३ पेजमा

जित्छौं र सरकार बनाउँछौं : साम्पाड

काठमाडौं । श्रम संस्कृति पार्टीका सभापति एवं धरान उप-महानगरपालिकाका मेयर हर्कराज राई (साम्पाड) ले आफ्नै पार्टी चुनाव जित्ने र सरकार गठन गर्ने दाबी गरेका छन् । काठमाडौंको सिफलमा आयोजित सभालाई सम्बोधन गर्दै साम्पाडले यस्तो बताएका हुन् । उक्त कुरा आफूहरूले घोषणापत्रमा नै लेखेको साम्पाडको भनाइ छ ।

'जेनजीको आन्दोलनमा भएको, तर नबोलिएको एउटा सत्य के हो भने हाम्रो विचार अनुसारको राज्य पनि हुनुपर्छ भने हो । त्यसकारण हामीले घोषणापत्रमै लेखेका छौं,' साम्पाडले भने-'हामीले नै जित्छौं, कुनै शंका छ ? हामीले नै जित्छौं, हामीले नै सरकार गठन गर्छौं ।'

आफूहरूको नेतृत्वको सरकारले जेनजीको माग सम्बोधन गर्न आयोग बनाउने पनि उनले बताए ।

» बाँकी ३ पेजमा

माग पूरा भएन भने चुनाव हुँदैन : प्रसाई

बुटवल । नागरिक बचाउ दलका संरक्षक दुर्गा प्रसाईंले आफ्ना माग पूरा नभएमा चुनाव नहुने जिकिर गरेका छन् ।

सोमबार प्रधानमन्त्री सुशीला कार्कीसँगको भेटपछि सञ्चारकर्मीसँग कुराकानी गर्दै प्रसाईंले आफ्ना माग पूरा नभए जनविद्रोह हुने चेतावनी दिए । प्रधानमन्त्री कार्कीलाई आफ्ना माग सुनाएको बताउँदै प्रसाईंले भने-'सबै विषयमा जनमत संग्रहमा जाऔं भनेको हु्छ । उहाँले सही डिसिजन दिनुभएन भने चुनाव हुँदैन ।'

सरकारले तोकेको प्रतिनिधिसभा सदस्य निर्वाचन फागुन २१ मा नहुने उनको भनाइ थियो । 'चंगाको धागो चर्छौं जुँडिएको हो त्यहीँ गोस्नुपर्छ। चुनाव हुँदैन, आबौ गर्नु ।'- उनले भने ।

प्रधानमन्त्रीसँग आफ्ना मागहरू स्पष्ट रूपमा राखेको बताउँदै उनले आफ्ना माग नागरिकको जनजीविकासँग सम्बन्धित रहेको जिकिर गरे ।

» बाँकी ३ पेजमा

बुटवलमा पुस १४ देखि नवौँ जिल्लास्तरीय स्नुकर

बुटवल । नेपाल बिलियर्ड्स पुल तथा स्नुकर संघ रुपन्देहीको आयोजनामा पुस दोस्रो सातादेखि बुटवलमा नवौँ जिल्लास्तरीय खुल्ला स्नुकर प्रतियोगिता हुने भएको छ ।

बुटवलस्थित खस्यौली स्नुकर क्लबमा पुस १४ गतेदेखि एक हप्तासम्म प्रतियोगिता सञ्चालन हुने आयोजकले सोमबार पत्रकार सम्मेलन गरी जानकारी गराएको हो । प्रतियोगितामा रुपन्देही जिल्लाका १ सय २८ जना खेलाडीहरूसँग प्रतिस्पर्धा हुने संघका अध्यक्ष सुजन पुनले जानकारी दिए ।

प्रतियोगिताको विजेताले एक लाख, उप-विजेताले ५० हजार तथा हाइएन्ट स्कोररले २० हजार, उदियमान खेलाडी र अनुशासित खेलाडीले ५/५ हजार र स्नुकर स्टीक प्राप्त गर्ने छन् । स्नुकरको जिल्लास्तरीय प्रतियोगिताको विजेताले पाउने यो राशी हालसम्मकै सर्वाधिक भएको अध्यक्ष पुनले बताए । प्रतियोगिताको निरन्तरता र खेलाडीको प्रोत्साहनमा बुटवल उप-महानगरको आर्थिक सहयोग महत्वपूर्ण रहेको अध्यक्ष पुनले बताए ।

१५ लाख रुपैयाँ खर्च अनुमान गरिएको प्रतियोगितालाई बुटवल उप-महानगरपालिकाको मुख्य आर्थिक सहयोग हुने संघका महासचिव प्रकाश क्षेत्रीले बताए ।

प्रतियोगिता सम्पन्न गर्न ५ वटा उप-समिति गठन गरेर तयारी अघि बढाइएको क्षेत्रीले बताए ।

» बाँकी ३ पेजमा

भन्सार एजेन्टको आन्दोलनले रोकियो राजस्व संकलन

दैनिक ३३ करोड राजस्व संकलनको लक्ष्य पास भएको भैरहवा भन्सार कार्यालयमा भन्सार एजेन्टहरूको आन्दोलनका कारणले राजस्व संकलन नै भएको छैन । यसले भन्सार कार्यालयमा मात्रै नभई सिंगो देशको अर्थतन्त्रलाई प्रभाव पारेको छ ।

मोहम्मद हबिब

भैरहवा

दैनिक ३३ करोड राजस्व संकलनको लक्ष्य पास भएको भैरहवा भन्सार कार्यालयमा भन्सार एजेन्टका कर्मचारीहरू आन्दोलित बन्दा राजस्व संकलन नै प्रभावित बनेको छ । दैनिक ५-६ सय मालवाहक ट्रक भन्सार जाँचपास हुने गरेकोमा सोमबार ४ बजेसम्म एउटा पनि ट्रक भन्सार नभएपछि राजस्वमा असर परेको हो ।

भन्सार ऐनको विरोधमा भन्सार एजेन्टहरूले काम नगर्दा भन्सार कार्यालयलाई मात्र नभई सिंगो देशकै अर्थतन्त्रमा समेत प्रभाव परेको छ । सोमबार बिहानैदेखि भन्सार जाँचपासका लागि एजेन्टहरूले माग नगर्दा यस्तो असर राजस्व संकलनमा परेको हो ।

शनिबारदेखि लागु भएको भन्सार ऐन २०८२ को दफा ७१ को (फ) मा घोषणाकर्ताले दफा २० को उप-दफा ३ बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट कम्प्युटर प्रणालीमा वस्तुको विवरण घोषणा गर्दा संलग्न गर्नुपर्ने कागजात फरक रूपमा संलग्न गरेमा त्यस्तो घोषणाकर्तालाई सो घोषणा बमोजिम लामे भन्सार महसुलको दश प्रतिशत जरिवाना र लामे महसुल असुल गरी त्यस्तो वस्तुको जाँचपास गर्ने उल्लेख भएपछि कर्मचारीहरू आन्दोलित भएका हुन् ।

कम्प्युटरमा डाटा इन्ट्री गर्दा हुने सामान्य गल्तीलाई पनि जरिवाना तोकेकोलेलागत अन्य केही विषय पनि जोडेर देशैभरीका भन्सार एजेन्टका कर्मचारीहरूले विरोध गर्दै काम ठप्प पारेका छन् ।

सोमबार बिहानैदेखि भैरहवा भन्सार कार्यालयअन्तर्गत रहेका भन्सार एजेन्टहरूले काम ठप्प गरी कुनै पनि प्रज्ञापन कार्यालयमा नपठाई आन्दोलन गरिरहेका छन् । कम्प्युटरमा डाटा इन्ट्री गर्दा हुने सामान्य गल्तीमा पनि ठूलो जरिवाना तोकेकोले यसको प्रत्यक्ष मार एजेन्टमा नपरी कर्मचारीमा पर्ने हुँदा आन्दोलन गर्नुपरेको आन्दोलित कर्मचारीहरूले बताएका छन् ।

भैरहवा भन्सार कार्यालय हुँदै दैनिक ६ सय हाराहारीमा प्रज्ञापनबाट जाँचपास हुने गरेकोमा सोमबार साँझ ४ बजेसम्म सय जनाको मात्रै प्रज्ञापन आए पनि अन्य कागजात नआउँदा कुनै पनि कारोबार नभएको भैरहवा भन्सार कार्यालयका प्रमुख हरिहर पौडेलले जानकारी दिए ।

उनले भने-'भन्सारको दैनिक लक्ष्य करिब ३३ करोड छ, आइतबार २७ करोड राजस्व संकलन भए पनि सोमबार ४ बजेसम्म कुनै पनि भन्सार जाँच पास नभएकोले राजस्व उट्न सकेन । हाम्रो वार्षिक लक्ष्य सोँचेअनुसारको नउठे पनि यो महिनाको लक्ष्य करिब सरदरमा लक्ष्य अनुश्रुप रहेको छ । यो महिनाको लक्ष्य ८ अर्ब ५९ करोड रहेकोमा आइतबार सम्म ५ अर्ब १ करोड राजस्व संकलन भएको छ ।'

घोषणा गर्दा गल्ती भएमा ऐनकै दफा २० मा जाँचपास गर्नुभन्दा अगावै सच्याउनु पर्ने व्यवस्था रहे पनि कर्मचारीहरूले सामान्य त्रुटीलाई जरिवाना नगर्ने माग गरेको भन्सार प्रमुख पौडेलले बताए । भैरहवा भन्सार कार्यालयको यात्रु शाखाबाट भन्सार जाँच पास भएता पनि भित्रबाट जाँचपास भएको छैन । राजस्वमा योदादन गर्ने मुख्य बस्तुहरूको प्रज्ञापन

भरे पनि जाँचपास भएको छैन ।

शनिबारदेखि लागु भएको ऐनअनुसार वीरगंजमा आइतबार एक जनालाई यस दफाअनुसार जरिवाना भएपछि विरोध सुरु भएको हो । वीरगंजमा यो प्रकृतिको घटना भएपछि यहाँ पनि हुन सक्ने हुँदा सुधारका लागि अनुरोधार्थ काम नगरेको एजेन्ट कर्मचारीहरूको भनाइ छ । भैरहवा भन्सारमा भने आइतबार दफा ३३ को २ बमोजिमको एक जनालाई जरिवाना भएको थियो ।

कर्मचारीहरूले काम गर्दा कहिलेकाही मानवीय त्रुटीले ठूलो जरिवाना हुँदा आयातकर्ता वा एजेन्टले नबन्थोहेने हुँदा हामी कर्मचारीमाथि ठूलो आर्थिक असर पर्ने भएकोले यो व्यवस्थामा विचार गर्नुपर्ने बताए । अगामी दिनमा पनि समस्या पर्ने हुँदा यो निर्णय नै खारेज गर्नुपर्ने उनीहरूको माग छ ।

विगत १५ वर्षदेखि एजेन्टको कर्मचारीको रूपमा काम गर्दै आएका राजु बस्नेतले पहिला सहज रूपमा भन्सार भएता पनि अहिलेको ऐनले ल्याएको जरिवानाका कारण व्यापारी मर्ने बताए । सरकारले पहिला मजदुरलाई पलायन गरे, त्यसपछि विद्यार्थी पलायन भए अब उद्योगी व्यवसायीलाई पलायन गर्ने मनसाय राखेको उनले जनाए ।

जरिवाना गर्दा व्यवसायीले नतिरी १५ हजारको तलब खाने कर्मचारीको गल्ती भन्दै जरिवानाको भार बोकाउने भएकोले यहाँ सोमबार कसैले काम नगरेको बस्नेतको भनाइ छ । आज बैठक बस्ने कुरा छ, निर्णय के हुन्छ सम्बोधन नभएसम्म हामी काममा नफर्किने बताए ।

पोखरेल समूहले बुभायो अवधारणापत्र

काठमाडौं । नेकपा (एमाले)का वरिष्ठ उपाध्यक्ष ईश्वर पोखरेल समूहले आफ्नो अवधारणापत्र बुझाएको छ । सोमबार (मंसिर २२) पार्टी मुख्यालय च्यासल पुगेर पोखरेलसहितका नेताले अवधारणापत्र बुझाएका हुन् । पोखरेलले महासचिव शंकर पोखरेललाई अवधारणापत्र हस्तान्तरण गरे । उनले पार्टीको ११औँ महाधिवेशनलक्षित अवधारणापत्र तयार पारेका हुन् । पार्टीका पूर्वउपाध्यक्ष एवं पूर्वराष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीलाई एमालेमा फर्कने वातावरण बनाइनुपर्नेमा अवधारणापत्रमा जोड दिइएको छ ।

“पार्टीको रक्षामार्फत नेपाल राष्ट्रको रक्षा तथा नेपाली जनताको हित रक्षालाई सर्वोपरि मानेर अघि बढ्नु हामी सबैको साझा दायित्व हो,” पोखरेलले भनेका छन्-“यो ऐतिहासिक जिम्मेवारीलाई सबैले मनन गरौं । आन्तरिक लोकतन्त्र समृद्ध बनाएर मात्र नेकपा (एमाले)लाई एउटा सशक्त राष्ट्रिय शक्तिको रूपमा विकास गर्न र हामीले लोकतान्त्रिक समाजको निर्माण तथा नेतृत्व गर्न सक्नेछौं ।”

नेकपा एमालेका वरिष्ठ उपाध्यक्ष ईश्वर पोखरेलले तीव्र विकासको बाटो लिन नसके नेपाललाई सावर्भौमसत्ता रक्षा गर्न मुश्किल हुने टिप्पणी गरेका छन् ।

आफ्नो समूहले महाधिवेशनमा प्रस्तुत गर्न तयार गरेको दस्तावेजमा उनले भनेका छन्-‘तीव्र विकासको बाटो लिन नसके नेपालले आफ्नो सावर्भौमसत्ताको रक्षा गर्न मुश्किल पर्ने या थप पराधिन हुने जोखिम बढाउँछ ।’

अवधारणापत्रमा पार्टी र समसामयिक विषयमा समेटिएको छ । “गत भदौ २३ गते भएको ‘जेनजी’ आन्दोलन र भदौ २४ गतेको विध्वंसपछिको परिवेशमा हामी पार्टीको महाधिवेशनमा उपस्थित भएका छौं । यस्ताबिचमा हामीमाथि सोधिएका प्रश्नहरू, गरिएका खबरदारीहरू, लगाइएका आरोपहरू, थोपरिएका लाञ्छनाहरू र हामीप्रति व्यक्त आशाबारेमा हामी जानकार छौं ।”- अवधारणापत्रमा उल्लेख छ ।

आसन्न महाधिवेशनमा ईश्वर पोखरेलले अध्यक्षमा उम्मेदवारी घोषणा गरेका छन् । एमाले महाधिवेशन यही मंसिर २७ देखि २९ गतेसम्म काठमाडौंमा हुदैछ ।

प्रो. मञ्जु एण्ड सन्स

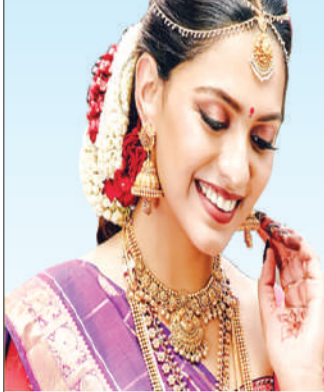
फोन: ०७१-५३५३१७७

८८५७०६०३६८, ८८५७०६०३८४

न्यू कुमकुम ज्वेलर्स

ति.पि. चोक, बुटवल-४, रुपन्देही

तिगत १५ वर्षदेखि

तपाईंको सेवामा समर्पित

स्वदेशी तथा विदेशी डिजाइनका शुद्ध
सुन चाँदीबाट बनेका गर-गहनाको
एकमात्र विश्वासिलो पसल

पुराना गहनाहरू संग नयाँ गहना साटनुका साथै

खरिद विक्री गर्नुपरेमा हामीलाई सम्झनुहोस्

लुम्बिनी

सम्पादकीय

लुम्बिनी

कृषिमा गर्नुपर्ने काम

नेपालमा कुल घर परिवारमध्ये ६२ प्रतिशतको मुख्य पेशा कृषि हो । राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८ का अनुसार, लुम्बिनी प्रदेशमा ६७ प्रतिशत घरपरिवारको मुख्य पेशा कृषि रहेको छ । कृषिमा ठूलो जनसंख्या आश्रित रहेको र कृषिको व्यवसायिक विकासका लागि राज्यले ठूलो लगानी गरेपनि अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त हुन सकेको छैन । राज्यले गर्ने लगानी लक्षित वर्गमा नपुग्दा नतिजा देखिन सकेको छैन । कागजपत्र मिलाउने टाढावाठा व्यक्तिमाँभ मात्रै पुगेकाले कृषिमा गरेको लगानीको प्रतिफल प्राप्त हुन सकेको छैन ।

कृषिमा एकीकृत तथ्याङ्क प्रणालीको अभावमा राज्यस्रोतको दोहोरोपनाको उपभोग गर्ने वर्ग एकातिर छँदैछ, अर्कोतिर राज्यस्रोतको पहुँच नपुग्ने वर्ग सधैं निराश भएको छ । मुलुक संघीय शासन प्रणालीमा गइसकेपछि कृषि तहगत सरकारको साभ्ना अधिकारको विषय हो । तहगत सरकारले कृषिमा अनुदान, उपकरण, मलबीउ खरिद गरी वितरण गरिरहेका छन् । तहगत सरकारले वितरण गर्ने अनुदान, उपकरण र मलबिउमा दोहोरोपना आएको छैन भन्ने ग्यारेण्टी छैन । एकीकृत तथ्याङ्क प्रणाली व्यवस्थापनमा ध्यान दिएको भए तहगत सरकारले गरेको लगानीको प्रतिफल पाउन सम्भव हुन्थ्यो । अहिले स्थानीय तहबाट अनुदान लिने किसानले प्रदेश र संघबाट पनि लिएको छ, प्रदेशबाट लिनेले स्थानीय तहबाट पनि लिएको छ । कसैले कतैबाट पनि पाएको छैन । एउटै टोलको एउटा किसानले दुईभन्दा बढी सरकारबाट अनुदान पाएको र अर्को किसान अनुदानबाट वञ्चित रहेको घटनाले समाजमा निराशा बढाउनु अस्वभाविक होइन् । कृषि अनुदान, औजार र मल बिउमा किसानको पहुँच बढाउन एकीकृत तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थापन गर्न जरूरी छ ।

एकीकृत तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गर्न सक्दा तहगत सरकारले सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी उपभोग गर्न सक्छन् । यो तथ्याङ्क प्रणालीबाट अनुदान, मलबिउ र औजार वितरण पनि पारदर्शी हुन्छ । कर्मचारीसँगको मिलेमतोमा टाढाबाठा किसानको मात्र पहुँच हुन्न । नेपालमा २०७८ सालमा कृषि गणना भयो । यो गणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्कप्रति सरकारी निकाय नै प्रश्न गरिररहेका छन् । गणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्क यथार्थपरक र वस्तुवादीभन्दा अनुमानित जस्तो भएको टिप्पणी हुँदै आएको छ । कृषि गणनामा आवश्यक समेटिनुपर्ने विषयवस्तु के-के हुन् ? कृषि गणनाका लागि कस्तो खालको जनशक्ति आवश्यक पर्छ ? भन्ने विषयलाई ख्याल गरेर कृषि गणना गर्न आवश्यक छ । कृषि गणनालाई केवल औपचारिकतामा सीमित गर्न हुन्न ।

सूचना प्रविधिको जमानामा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थित गर्न सहज छ । कृषिमा अपेक्षित नतिजा निकालेर युवालाई कृषिमै टिकाउने हो भने एकीकृत तथ्याङ्क प्रणाली व्यवस्थापन गर्न ढिलाइ गर्न हुन्न । अनुदान, औजार, मलबिउ पाउने किसानको तथ्याङ्क रहने र सहजै हेर्न मिल्ने भएकाले तहगत सरकारका काम पारदर्शी हुन्छन् । सरकारका पारदर्शी क्रियाकलापले नै नागरिक सरकारप्रति अपनत्व महशुस गर्छन् ।

सेयर बजार ३.०२ अंकले घट्यो

काठमाडौं । लगातार छैटौं कारोबार दिन सोमबार सेयर बजार घटेको छ । बजार परिसूचक नेप्से ३.०२ अंकले घटेको छ । यो कमीसँगै २६०६ मा कायम भएको छ ।

गत साता कारोबार भएका चार दिन र यो साताका दुई दिन गरी ६ दिन बजार घटेको छ । विगत ६ दिनमा नेप्से १७० अंकले घटिसकेको छ । मंसिर ११ गते नेप्से २७७६ अंकमा थियो । केही नीतिगत सहजताका बाबजुत पनि राजनीतिक अस्थिरता, चुनावको अनिश्चितताजस्ता प्रमुख कारण लगानीकर्तामा कन्फिडेन्स बढ्न सकेको छैन ।

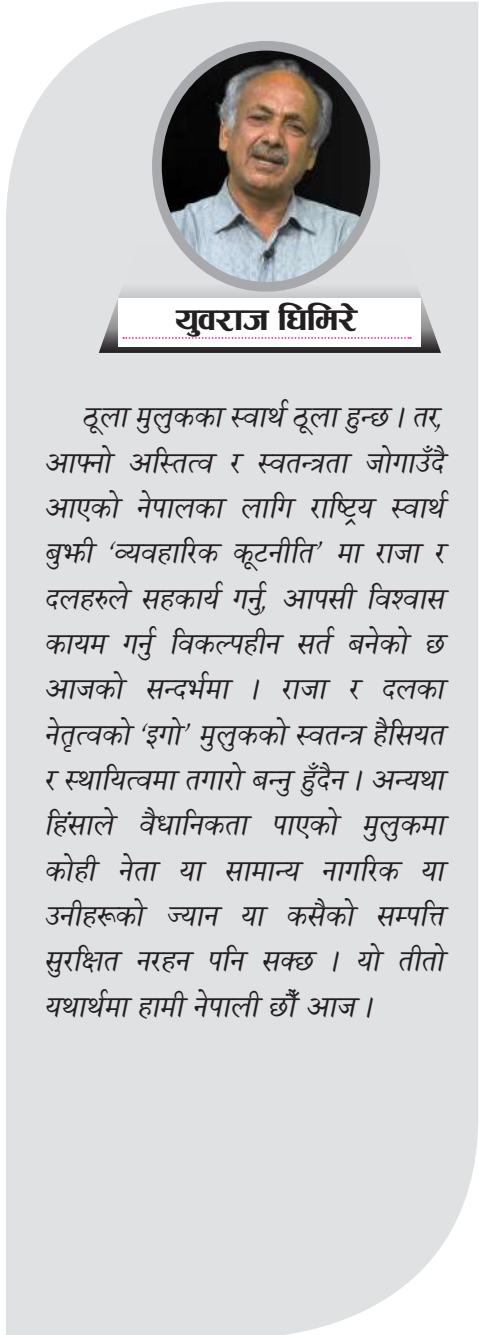
९९ कम्पनीको मूल्य बढ्दा १४७ को घट्यो भने १२ को स्थिर रह्यो । दिनभर बजार सामान्य उतारचढावमा रह्यो । सोमबार कारोबार रकम पनि घटेको छ । अधिकलो दिन ५ अर्ब ३३ करोडको कारोबार भएकोमा आज ४ अर्ब ६६ करोडमा खुम्चियो ।

समूहगत सूचकमा मिश्रित प्रतिक्रिया देखिएको छ ।

सबै समूहगत सूचकको उतारचढाव १ प्रतिशतभन्दा कम रह्यो । जलविद्युत् ०.१२, जीवन बिमा ०.५०, उत्पादन तथा प्रशोधन ०.६१, निर्जीवन बिमा ०.०५ तथा व्यापार ०.४१ प्रतिशत बढे । बैंकिङ ०.६७, विकास बैंक ०.११, फाइनेन्स ०.५७, होटल तथा पर्यटन ०.२३, लगानी ०.१६, माइक्रोफाइनेन्स ०.२९ तथा अन्य ०.२१ प्रतिशत घटे ।

चार कम्पनीको मूल्य १० प्रतिशत बढेको छ । १० प्रतिशत बढेका कम्पनीमा अपर स्यान्डे हाइड्रोपावर, स्वस्तिक लघुवित्त, भ्रभाप इनर्जी र श्रीनगर एग्रिप्रेक छन् । त्यस्तै इड्वा हाइड्रोपावरको ९.०३ तथा पियोर इनर्जीको ४.४ प्रतिशत मूल्य बढ्यो । सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्सको ५.१६, मेन्ट्रियाम हाइड्रोपावरको ३.७३, गुहेश्वरी मवेन्ट बैंकको ३.६८ प्रतिशत मूल्य घट्यो । धेरै कारोबार भएका पाँच कम्पनीमा डाढी ग्रुप, सागर डिस्टिलरी, पियोर इनर्जी, राधि विद्युत् र भ्रभाप इनर्जी छन् ।

‘स्वतन्त्र अस्तित्व र व्यवहारिक कूटनीति’ आजको साभ्ना आवश्यकता

युवराज धिमिरे

ठूला मुलुकका स्वार्थ ठूला हुन्छ । तर, आफ्नो अस्तित्व र स्वतन्त्रता जोगाउँदै आएको नेपालका लागि राष्ट्रिय स्वार्थ बुझ्ने ‘व्यवहारिक कूटनीति’ मा राजा र दलहरूले सहकार्य गर्नु, आपसी विश्वास कायम गर्नु विकल्पहीन सर्त बनेको छ आजको सन्दर्भमा । राजा र दलका नेतृत्वको ‘इगो’ मुलुकको स्वतन्त्र हैसियत र स्थायित्वमा तगारो बन्नु हुँदैन । अन्यथा हिसाले वैधानिकता पाएको मुलुकमा कोही नेता या सामान्य नागरिक या उनीहरूको ज्यान या कसैको सम्पति सुरक्षित नरहन पनि सक्छ । यो तीतो यथार्थमा हामी नेपाली छौं आज ।

जेनजी विरोधपछि विस्थापित र विचलित राजनीति क्रमशः आफ्नो त्यही पुरानो लयमा फर्किन थालेको छ । नेपाली कांग्रेसको महाधिवेशन मिति वर्तमान संस्थापन अर्थात् शेरबहादुर देउवाको पक्षमा देखिए पनि उनको विकल्पमा आफू स्थापित हुने सुनिश्चितताका रूपमा पार्टी महामन्त्री गगन थापाले बुझेका छन् । त्यस्तै, एमालेभित्र आफ्नो सर्वोच्चता र विकल्पहीनता अर्को साता पार्टी महाधिवेशनले स्थापित गर्नेबारे केपी ओली ढुक्क छन् । तर, नेपाली राजनीतिको विडम्बना र उच्च नेतृत्वको साँघुरो सोचबाट मुलुक कति गहिरोसँग अभिशप्त रहेछ, त्यसको प्रमाण पनि हुन्, यी प्रवृत्तिहरू । शेरबहादुर देउवा र उनकी पत्नी जेनजी आन्दोलनका क्रममा भएको हिसाको निशाना बने, झुर र अन्यायपूर्ण तरिकाले । सिंगापुसमा केही दिनको उपचारपछि उनीहरू स्वेदश फर्के आम अडकलबाजीविपरीत । पक्कै पनि मुलुकमा भाइ २४ को आतंकपछि शीर्ष नेताहरूका लागि वातावरण सुरक्षित थिएन । देउवा दम्पतीको स्वेदश आगमनबारे एउटै कुरा भन्न सकिन्छ, नेपालीहरूलाई उनीहरूको आवश्यकता परेकाले आएका हैनन् उनीहरू ।

अर्कोतिर ओली त्रस्त छन्, आफ्नो भौतिक सम्पत्तिको क्षतिले भन्दा बढी सत्ताको सर्वोच्च आसन अनि कानूनभन्दा माथिको हैसियत गल्योमगल्यो ढलेकोमा पुषकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’ सशस्त्र विद्रोह र कथित ‘गणतान्त्रिक क्रान्ति’को श्रेय दिँदै आएको माओवादी केन्द्रलाई अस्तित्वहीन बनाएर भए पनि नेपाली राजनीतिमा जीवित देखिन चाहन्छन् । तर, यी तीन नेतामा एउटा कुप साध्ना छ,

त्यो हो जनताको बिच जाने र जेनजी आन्दोलनका नाममा भएका हत्या, हिंसा र लुटपाटको निष्पक्ष जाँचको माग गर्ने साहसको अभाव या शून्यता । न त यी नेताहरूमा त्यसको प्रतिकार गर्ने सामर्थ्य नै छ ।

वास्तवमा नेपाली राजनीतिको विडम्बना र असलीयत नै यही हो । नेताहरूले बाट्य शक्तिको आड र उक्साहटमा आन्तरिक राजनीति सञ्चालन गर्दै आएकोले बाह्य अनुमतिबिना आफूमाथि परेको अन्यायको विरोधसमेत गर्न सक्तैनन् । गौर नरसंहारमा दर्जनौँ कार्यकर्ताहरू गुमाएको माओवादीले यस्तो उदाहरण पहिल्यै प्रस्तुत गरिसकेको छ । दोस्रो, नेपाली संविधान अर्थात् ०७२ को संविधानले खुलेरै हिसाको प्रयोगलाई राजनीतिक व्यवस्था र सत्ता परिवर्तनको वैधानिक माध्यमका रूपमा स्वीकृति दिएको छ । विगतमा विभिन्न राजनीतिक दल र शक्तिहरूले बन्दुक उठाएका घटनाहरूलाई उच्च स्वीकृतिका साथ यो संविधानले प्रस्तुत गरेको छ भने अर्कोतिर वि.सं. २०४२ मा प्रस्तावित सत्याग्रह सुरु हुनुअघि काठमाडौँमा रामराजा प्रसाद सिंहको भूमिगत समूहले ठाउँठाउँमा विष्फोट गर्दा कम्तिमा चार व्यक्तिको मृत्यु र निजी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुगेपछि सत्याग्रहका नेता कृष्णप्रसाद भट्टराईले आन्दोलन फिर्ता लिएका थिए । गान्धी दर्शन र राजनीतिक प्रयोगमा भट्टराईको यो कदम दुर्लभ सिद्धान्तनिष्ठ र अत्यन्त साहसी थियो । दक्षिण अफ्रिकाबाट सन् १९९५ मा स्वदेश फर्केको सात वर्षपछि भारतमा राज गरिरहेको अंग्रेज शासनविरुद्ध शान्तिपूर्ण असहयोगको व्यवहार अपनाउन गान्धीले आमभारतीयहरूमा चेतना प्रवाह गर्दै उनीहरूलाई संगठित गरिरहेका थिए । सन् १९२२ फेब्रुअरी ४ का दिन भारतीय सत्याग्रही र ब्रिटिस समर्थक प्रहरीबिच भएको भिडन्तपछि प्रहरीचौकीमा स्थानीयहरूले आगो लगाउँदा २२ प्रहरी र तीन नागरिकको ज्यान गएको थियो । सत्याग्रहमा उत्सर्गको निःस्वार्थ भावना प्रचुर हुन्छ र लडाइँको अर्को पक्षको सुरक्षा र सम्मानलाई आन्दोलनकारीहरूले आफ्नो जसरी नै महत्त्व दिन्छन् । गान्धीले तत्काल त्यो आन्दोलन फिर्ता लिए । भट्टराईले रामराजा प्रसाद सिंहद्वारा प्रेरित आतंकका कारबाहीपछि त्यही गरेका थिए, चौरीचौरा काण्डको ६३ वर्षपछि ।

यता आएर सिके राउतजस्ता पात्रहरू महात्मा गान्धीबाट प्रेरित भएको दाबी गर्न थालेका छन् । मार्टिन लुथर किंग जुनियर र नेल्सन मण्डेलाले गान्धी र गान्धी दर्शनको सान्दर्भिकता यो क्षेत्रबाट धेरै टाढा अर्थात् अमेरिका, दक्षिण अफ्रिकामा स्थापित गरेका छन् । सिटौला प्रवृत्तिजस्तै राउतले निर्लज्ज रूपमा गान्धीवादी, मण्डेलावादी र किंगवादी भएको दाबी गरेका छन् । जवाफदेही शून्य व्यवस्थालाई हामीले कहिल्यै नखोसिने लोकतन्त्रको संज्ञा दिइरहँदा यस्ता पात्रहरू जीवित रहन पाएका छन् नेपाली राजनीतिमा । घृणा र फरक मतको निषेधमा गान्धी सधैं हार्ने गर्छन् । प्रचण्ड, ओली र देउवाको नेतृत्व यथावत रहला उनीहरूका सम्बन्धित पार्टीमा केही समय, तर जनतामा जाने नैतिक साहस उनीहरूमा रहने छैन । ओलीले त युवा रगतको अवमूल्यन र अपमान गरेर भए पनि नेतृत्वमा रहने अनि जवाफदेहीवहीन हुनु नै ‘राजनेता’ को लक्षण भएको बुझाई प्रस्तुत गरेका छन् । खाली राउत र परोक्ष रूपमा सिटौलाले जसरी ओलीले गान्धीवादसँग सामिथ्य जोडेका छैनन् । उनले धेरै नबोले पनि उनको सम्बन्ध नक्सलवादी र फरक मतको निषेध नै हो ।

त्यसैले लोकतन्त्र मृत अवस्थामा छ, नेपालमा । तर, राष्ट्रिय अखण्डता र सदा सार्वभौमसत्ताको भ्रण्डा फरफराइरहेको मुलुकमा यस्ता नेताहरूले ती मूल्यप्रति कतिको समर्पण र प्रतिबद्धता र समवेदनशीलता देखाउलान् ? यो प्रश्न महत्वपूर्ण छ र त्यसमा आशंका छ । ओलीले अहिले प्रधानमन्त्रीका रूपमा आसिन सुशीला कार्कीलाई आफ्नो निशाना बनाएका छन् । तर, त्यो निर्णयसम्पका समग्र परिवर्तनलाई बेवास्ता गरेका छन् । प्रचण्ड र सिटौला प्रवृत्तिका दल या शक्तिहरूले नेपालको राजनीति १२ बुँदेको ‘स्पिरिट’ र मार्गनिर्देशनमा चल्ने प्रतिबद्धताबारे बोल्दै आएका छन् । वास्तवमा

उनीहरूले आफ्ना बाध्यात्मक प्रतिबद्धताहरू पटक-पटक दोहोर्‍याइएका छन् ।

एउटा दृष्टान्तबाट यसलाई व्याख्या गरौं । केही वर्षअघि नेपालमा सक्रिय भारतको राष्ट्रिय स्वयंसेवक संघसँग आबद्ध दुई स्थापित व्यक्तिको सक्रियतामा एउटा दुई दिने गोष्ठी आयोजना गरियो । नेपाल अन्तर्राष्ट्रिय मञ्च’मा कसरी प्रस्तुत हुने भन्नेबारे छलफल मुख्य विषय थियो त्यसको । शेरबहादुर देउवा प्रधामन्त्री थिए, उनले त्यसको उद्घाटन गरे र प्रतिपक्षका नेताका रूपमा प्रचण्डले त्यसको समापन गरे । ओली र उनको पार्टीले शीर्ष तहमा सहभागिता जनाएनन्, तर उसले गोष्ठीको घोषित मर्मको विरोध गरेन, सायद १२ बुँदेको स्पिरिटलाई सम्मान गर्दै । नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा कसरी प्रस्तुत हुने भन्नेबारे गोष्ठीमा स्थानीयभन्दा बढी सङ्ख्यामा दिल्लीबाट सहभागीहरू बोलाइएको थियो ।

एक किसिमले यो गोष्ठीको मर्म सन् १९८९ मा भारतीय विदेश सचिव एसके सिंहले राजा वीरेन्द्रसमक्ष नेपाललाई उसको सुरक्षा छाताभित्र बस्न र नेपालको प्राकृतिक क्षेत्रमा भारतको अग्रधिकार सुनिश्चित गर्न राखेको प्रस्ताव, वीरेन्द्रद्वारा त्यसलाई अस्वीकार गरेपछिको अर्को प्रयासको प्रारम्भिक संस्करण थियो भन्न सकिन्छ । आरएसएस भारतीय हिन्दुहरूको चक्रवर्ती हैसियतका लागि सक्रिय छ, तर नाकाबन्दीबाट उत्पन्न अभावमा नेपालका हिन्दुहरू मर्दा ऊ रमाउँछ । देउवा र प्रचण्डले यो कुरा नबुझेका हैनन् । देउवा, ओली र प्रचण्डसमक्ष भारत या अब नेपालमा नवोदित शक्तिशाली शक्ति चीन या पश्चिमाहरूले यस्ता आशवासन र अनौपचारिक प्रस्ताव राखेका होलान्, तर सायदै आपसमा उनीहरूले यसबारे छलफल गर्ने गरेका छन् । कसैको प्यारो बनेर हिजो १२- बुँदेमा जस्तै सत्तामा पुग्न अभ्यस्त यी नेताहरू सत्ताकै लागि मालिक नफेलान् र ?

राजा ज्ञानेन्द्र राष्ट्रिय स्वाभिमान तथा मुलुकको अस्तित्वको पक्षमा र धर्म संस्कृति तथा नेपाली मौलिकता जोगाउन यी नेताहरूभन्दा धेरै माथि छन् भन्ने उदाहरण उनले पटक-पटक प्रस्तुत गरेका छन्, कतिपल्ट आफै अपमानित र गलत बुझाइको सिकार बनेर भए पनि । उनको हैसियत, कद तथा व्यक्तित्वको निरन्तर वृद्धिमा मुलुकप्रतिको उनको माया छ । स्वतन्त्र नेपालको अविचलित अस्तित्वको पक्षमा उनी उभिएका छन् ।

के देउवा, ओली र प्रचण्डले आफ्नो राजनीतिको यो अन्तिम चरणमा मुलुकको सार्वभौमसत्ता र स्वतन्त्रताप्रति बाहिरबाट आएका प्रलोभन र राजनीतिक ‘गोटीकरण’ प्रक्रियाबारे राजासमक्ष छलफल गर्ने न्यूनतम नेपाली दायित्व पूरा गर्ने हिम्मत जुटाउलान् ? त्यसले उनीहरूको चरित्रको स्तर र ‘राष्ट्र पहिला’ भन्ने मान्यतामा उनीहरू कहार् छन् स्पष्ट पाउँछ । ज्ञानेन्द्र शाहले आफ्नो त्यागद्वारा नेपालमा राजसंस्थाको पुनःस्थापना तथा अस्तित्वको सान्दर्भिकतालाई चीरकालका लागि स्थापित गरेका छन्, तर ठूला र साना दलका धेरैजसो नेताहरूले नेपालमा दलहरू लोकतन्त्रसँगै राष्ट्रियता र आन्तरिक सार्वभौमसत्ताका लागि खतरा हुन् भन्ने सन्देश पनि दिएका छन् आफ्नो आचरणबाट । यो आम धारणाबाट उनीहरू मुक्त नभएसम्म नेपालमा गणतन्त्र र यहाँको आन्तरिक राजनीतिको पकड विदेशीको हातमा नै रहनेछ ।

ठूला मुलुकका स्वार्थ ठूला हुन्छ । तर, आफ्नो अस्तित्व र स्वतन्त्रता जोगाउँदै आएको नेपालका लागि राष्ट्रिय स्वार्थ बुझ्ने ‘व्यवहारिक कूटनीति’ मा राजा र दलहरूले सहकार्य गर्नु, आपसी विश्वास कायम गर्नु विकल्पहीन सर्त बनेको छ आजको सन्दर्भमा । राजा र दलका नेतृत्वको ‘इगो’ मुलुकको स्वतन्त्र हैसियत र स्थायित्वमा तगारो बन्नु हुँदैन । अन्यथा हिसाले वैधानिकता पाएको मुलुकमा कोही नेता या सामान्य नागरिक या उनीहरूको ज्यान या कसैको सम्पति सुरक्षित नरहन पनि सक्छ । यो तीतो यथार्थमा हामी नेपाली छौं आज ।

देश सञ्चारबाट

रासायनिक मलको जथाभावी प्रयोगले माटोको उर्वराशक्ति घट्दै

गौँभा । रासायनिक मलको असन्तुलित प्रयोगले बाँकेमा माटोको अवस्था बिग्रिँदै गएको छ । उत्पादन बढाउने नाममा जथाभावी रासायनिक मल प्रयोग गरिँदा यहाँका माटोको उर्वराशक्तिमा ह्रास आउँदै गएको माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला खुजुराका माटो विज्ञ खिमबहादुर केसीले बताए ।

निःशुल्क माटो जाँच शिविरको प्रतिवेदनले माटोमा क्षारीयपन बढी रहेको पाइएकाले माटोको उर्भरशक्ति कमजोर बन्दै गएको उनको भनाइ छ । माटोमा नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटासको मात्रासमेत कम देखिएको जनाउँदै उनले यसले उत्पादनमा ह्रास आउने उल्लेख गरे । “युरिया, डिएपीलगायत रासायनिक मलको अत्यधिक प्रयोग गरिएको पाएका छौं ।

रासायनिक मल नमपरी ढक्कले प्रयोग गरिँदा माटोमा रहने विभिन्न तत्वमा गम्भीर असर परेको छ”, उनले भने-“प्राञ्चारिक पदार्थ तथा मलको मात्रा नबढाउँदामम्म माटो सुर्ध्रिँदैन, माटोको परीक्षण गरेर रिपोर्टका आधारमा सन्तुलित मात्रामा रासायनिक मलको प्रयोग गर्नुपर्छ ।”

प्राञ्चारिक मलको विकल्पमा किसानले रासायनिक मलको प्रयोग गर्दा उत्पादन घट्नुका साथै माटोको सन्तुलनमा नकारात्मक असर पर्दै गएको प्रयोगशालाका प्रमुख आशेष पाठकले बताए । खेतबारीमा पराल जलाउने, रोटाभेटरको प्रयोग गर्ने, प्राञ्चारिक मलको प्रयोग नगरी रासायनिक मल असन्तुलित रूपमा प्रयोग गर्नाले

माटोको अवस्था बिग्रिँदै गएर उत्पादकत्व कम हुँदै गएको उनको भनाइ छ ।

कृषि ज्ञान केन्द्र बाँकेका प्रमुख डा. विनोद धिमिरेले माटोको अवस्था सुधार नगरे आगामी पुस्ताले प्राञ्चारिक र जैविक उत्पादनको अनुभव लिन नपाउने जोखिम बढ्दै गएको बताए । जिल्लामा माटो परीक्षण निःशुल्क शिविर सञ्चालन गरी गरिएको भए पनि किसानमा उत्साह नदेखिएकाले सचेतना जगाउन आवश्यक रहेकामा उनले जोड दिए ।

कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र खुजुराका प्रमुख श्रीधर ज्ञवालीले बिन्नेको माटोमा रासायनिक मल हालेर मात्रै उत्पादन शक्ति नबढ्ने भएकाले प्राञ्चारिक पदार्थको मात्रा बढाउन जरूरी रहेको बताए । उनका अनुसार यहाँको माटोमा नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास र प्राञ्चारिक पदार्थ मध्यमदेखि कम पाइएको छ । यस्तो अवस्थामा अनावश्यक रूपमा रासायनिक मल खेतामा प्रयोग गरिँदा माटोमा रहेका ती तत्वको सन्तुलन बिग्रिएर उत्पादकत्व क्षमता कमजोर हुँदै जाने उनले उल्लेख गरे

୧୮୬୧୭୮୧୨୭୫, ୧୮୦୦୭୬୦୬୨୨

लेट सफा गराउनुहोस्

ट्याङ्की, भरिएर, शिरनाली जाम भएर
समस्या परेको छ ?

यो समस्या तुरुन्त ५ मिनेटमै हल गरी दिनेछौं ।

मुम्बिनी, भैरहवा, परासी, बुटवल मर्चवार

प्रो. रामशाह शाहानी

विशाल सेनेटर्री

बर्मेलीटोल, भैरहवा

फोन: 9847324755, 9804406297

ट्वाइलेट सफा गराउनुहोस्

तपाईंको सहर बुटवल तथा लुम्बिनी अंचलमा आधुनिक जापानीय मेशिनद्वारा
सेफ्टी टंकी ट्वाइलेटको रिङ्ग भरिएमा १० मिनेटमा नै सफा गरिनेछ ।

- ट्वाइलेट, वाथरूम, किचन र नाली जाम भएमा हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।
- लोडसेडिङ्ग भएको बेलामा पनि अत्याधुनिक भ्याकुमद्वारा १० मिनेटमै सेफ्टी
टंकीको रिड खाली गरिने छ ।

सम्पर्क:

सीताराम सफा सेनेटर्री

भैरहवा

९८६९७८९२७५, ९८००७६०६२२

Baganaskali Rural Municipality

प्रधान कार्यालय: बुटवल-११, माझगाउँ, रूपन्देही, लुम्बिनी प्रदेश नेपाल, फोन : ०७१-५३०६४०, ५३०६४० ईमेल: dailylumbini@gmail.com(Advt), lumbininews@gmail.com (News) मुख्य शाखा कार्यालय भैरहवा, फोन: ०७१-५७२२६७ [अनलाइन संस्करण lumbinipatrika.com](mailto:lumbinipatrika.com)